



INFORMACJA I DEZINFORMACJA.  
WPŁYW JĘZYKA  
NA ZACHOWANIA LUDZI

BEATA ZIELIŃSKA  
TADEUSZ BANOWSKI

## SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania języka polskiego dla szkoły ponadpodstawowej poziom rozszerzony

opracowany w ramach projektu

**„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”**

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach  
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek  
Recenzja merytoryczna – Dorota Dąbrowska  
Bożena Świąch  
Agnieszka Ratajczak-Mucharska  
Katarzyna Szczepkowska-Szcześniak

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019  
Ośrodek Rozwoju Edukacji  
Aleje Ujazdowskie 28  
00-478 Warszawa  
[www.ore.edu.pl](http://www.ore.edu.pl)

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –  
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).  
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

## Temat lekcji:

Informacja i dezinformacja. Wpływ języka na zachowania ludzi

## Klasa / czas trwania zajęć/lekcji:

IV / 90 minut

## Cele. Uczeń:

- krytycznie ocenia teksty kultury;
- szuka informacji, porządkuje swoją wiedzę;
- odczytuje problematykę utworów z epoki i wskazuje konteksty;
- odczytuje znaczenie ironii, groteski, drwiny w tekstach kultury;
- zna funkcje językowe;
- odróżnia perswazję od manipulacji;
- zna cechy nowomowy;
- rozumie pojęcie tabu językowego.

## Metody/techniki/formy pracy:

- praca z tekstami kultury;
- praca w parach, zespołowa;
- metaplan;
- pogadanka;
- elementy wykładu.

## Środki dydaktyczne

- Sławomir Mrożek, *Półpancerze praktyczne*,
- George Orwell, *Rok 1984* (fragmenty),
- *Miś*, reż. Stanisław Bareja (fragmenty).

## Opis przebiegu lekcji:

### Część wstępna:

Uczniowie przypominają funkcje językowe tekstów, wyjaśniają, na czym polega moc sprawcza słowa, definiują pojęcie perswazji, manipulacji, nowomowy.

### Część właściwa:

Nauczyciel przedstawia okoliczności powstania i problematykę powieści Orwella, uczniowie czytają fragment utworu i na jego podstawie wskazują cechy nowomowy, interpretując tekst, odnoszą się do swojej wiedzy na temat systemów totalitarnych, wyjaśniają, jak władza wpływała na postawę społeczeństwa, wyjaśniają, czym jest tabu językowe.

Uczniowie zapoznają się z opowiadaniem Mrożka i w grupach tworzą schemat działań podjętych przez subiekta w celu sprzedania towaru, wskazują funkcję ironii w tekście oraz szukają aluzji literackiej (*Lalka* Prusa).

Uczniowie oglądają fragment *Misia* (trener Jarząbek nagrywa się na magnetofon w gabinecie prezesa Ochódzkiego), charakteryzują realia PRL-u, zwracają uwagę na absurdalność rzeczywistości, określają funkcję parodii i ironii w tekstach kultury.

### **Część podsumowująca:**

Uczniowie dzielą się spostrzeżeniami na temat trudności, na jakie napotykali w trakcie pracy, odnoszą się do swoich doświadczeń komunikacyjnych, wskazują w tekstach popularnych manipulację językową, groteskę i drwinę z rzeczywistości.

### **Komentarz metodyczny:**

Lekcja pozwala na wykorzystanie wiedzy i umiejętności, ale ma też charakter samokształceniowy, uczy poszukiwania i selekcjonowania informacji z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, zatem ćwiczy umiejętności przydatne na rynku pracy. Uczniowie analizują własne doświadczenia w odniesieniu do omawianych problemów i pojęć, stają się zatem świadomymi i krytycznymi odbiorcami informacji. Uczniowie ze SPE powinni otrzymać wykaz pojęć omawianych na zajęciach. W przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi należy: zapewnić właściwe oświetlenie sali lekcyjnej i miejsca pracy, wykorzystać mocne strony ucznia, tworzyć atmosferę pracy sprzyjającą budowaniu pozytywnych emocji i doświadczeń, dostosować materiały i narzędzia do warunków i możliwości ucznia, np. w materiałach tekstowych powiększyć czcionkę, stosować zakreślenia, dostosować wymagania edukacyjne, stopień, np. wydłużyć czas pracy, umożliwić zapoznanie się z materiałem źródłowym w domu i udzielić wskazówek do pracy, zorganizować pomoc koleżeńską, stosować ocenianie kształtujące, wspierające ucznia, połączone z samooceną i oceną koleżeńską, wzmacniać ucznia pochwałą nawet za niewielkie postępy, a także udzielać informacji zwrotnej o tym, co uczeń robi dobrze, a w których miejscach popełnił błędy lub co wykonał źle, w jaki sposób może uzupełnić braki lub poprawić błędy oraz poinformować o tym, jakimi metodami może doskonalić swoje umiejętności.